

Kohtuasi C-308/93

[...]

Võõrtöötajate sotsiaalkindlustus – Vabatahtlik vanaduskindlustus – Töötaja lesk – Võrdne kohtlemine

[...]

EUROOPA KOHTU OTSUS

30. aprill 1996*

Kohtuasjas C-308/93,

mille esemeks on Euroopa Kohtule EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel Centrale Raad van Beroep (Madalmaad) esitatud taotlus, millega soovitakse saada selles kohtus pooleli olevas vaidluses järgmiste poolte vahel:

Bestuur van de Sociale Verzekeringsbank

ja

J. M. Cabanis-Issarte,

eelotsust nõukogu 14. juuni 1971. aasta määruse (EMÜ) 1408/71 (sotsiaalkindlustuskeemide kohaldamise kohta ühenduse piires liikuvate töötajate, füüsilisest isikust ettevõtjate ja nende pereliikmete suhtes, muudetud ja ajakohastatud nõukogu 2. juuni 1983. aasta määrusega (EMÜ) nr 2001/83, EÜT L 230, lk 6) artiklite 2 ja 3 tõlgendamiseks,

EUROOPA KOHUS,

koosseisus: president G. C. Rodríguez Iglesias, kodade esimehed D. A. O. Edward, J.-P. Puissochet ja G. Hirsch, kohtunikud G. F. Mancini, F. A. Schockweiler, J. C. Moitinho de Almeida, P. J. G. Kapteyn, C. Gulmann, J. L. Murray, P. Jann, H. Ragnemalm ja M. Wathelet (ettekandja),

kohtujurist: G. Tesauro,

kohtusekretär: vanemametnik D. Louterman-Hubeau

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

- Bestuur van de Sociale Verzekeringsbank, mida esindas advokaat E. H. Pijnacker Hordijk, Amsterdam,

- Madalmaade valitsus, mida esindas välisministeeriumi õigusnõunik A. Bos,

*Kohtumenetluse keel: hollandi.

- Euroopa Ühenduste Komisjon, keda esindasid õigusnõunik D. Gulussis ja õigustalituse ametnik B. J. Drijber,

arvestades ettekandja-kohtuniku ettekannet,

olles 21. septembri 1994. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

arvestades 27. juuni 1995. aasta määrust kohtuliku arutamise taasavamise kohta,

arvestades Euroopa Kohtu kirjalike küsimuste vastuseid, mille andsid:

- Bestuur van de Sociale Verzekeringsbank, mida esindas advokaat E. H. Pijnacker Hordijk,

- Madalmaade valitsus, mida esindas A. Bos,

- Saksa valitsus, keda esindas liidu ametnik B. Kloke,

- Prantsuse valitsus, keda esindasid välisministeeriumi õigusosakonna juhataja M. Perrin de Brichambaut, sama ministeeriumi õigusosakonna talituse juhataja C. de Salins ja sama osakonna välisasjade sekretär C. Chavance,

- Austria valitsus, keda esindas liidu välisministeeriumi *Legationsrätin* C. Stix-Hackl, ,

- Ühendkuningriigi valitsus, esindaja: S. Braviner, Treasury Solicitor's Department, keda abistas *barrister* P. Watson,

- komisjon, keda esindas B. J. Drijber,

arvestades kohtuistungi ettekannet,

olles 22. novembri 1995. aasta kohtuistungil ära kuulanud suulised märkused, mille esitasid Bestuur van de Sociale Verzekeringsbank (esindaja: E. H. Pijnacker Hordijk), Madalmaade valitsus (esindaja: välisministeeriumi abiõigusnõunik M. A. Fierstra), Prantsuse valitsus (esindajad: C. Chavance ja välisministeeriumi õigusosakonna asedirektor J.-F. Dobelle), Ühendkuningriigi valitsus (esindajad: M. S. Braviner ja P. Watson) ning komisjon (esindajad: D. Gulussis ja B. J. Drijber,

olles 29. veebruari 1996. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Centrale Raad van Beroep esitas 3. juuni 1993. aasta otsusega, mis saabus Euroopa Kohtusse sama aasta 7. juunil EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel mitu eelotsuse küsimust nõukogu 14. juuni 1971. aasta määruse (EMÜ) 1408/71 (sotsiaalkindlustuskeemide kohaldamise kohta ühenduse piires liikuvate töötajate, füüsilisest isikust ettevõtjate ja nende pereliikmete suhtes, muudetud ja ajakohastatud nõukogu määrusega (EMÜ) nr 2001/83, EÜT L 230, lk 6, edaspidi "määrus nr 1408/71") artiklite 2 ja 3 tõlgendamise kohta.

2 Need küsimused on esitatud kohtuasjas pr Cabanis-Issarte vs. Bestuur van de Sociale Verzekeringsbank (sotsiaalkindlustuskassa juhatus, edaspidi "SVB") Algemene Ouderdomsweti (Madalmaade üldist vanaduskindlustusskeemi kehtestav seadus, edaspidi "AOW") alusel täitunud vabatahtliku kindlustuse perioodi sissemaksete määra kehtestamise üle.

3 Prantsuse kodakondsusega pr Cabanis-Issarte on ühe võõrtöötaja lesk; tema abikaasa oli samuti Prantsuse kodanik. 1948. aasta novembris asus paar mehe kutsetegevuse tõttu Madalmaadesse elama. 1960. aasta oktoobris pöördusid abikaasad Prantsusmaale tagasi. 1963. aasta novembris asusid nad uuesti Madalmaadesse, kus nad elasid 1969. aasta juulini; sel aastal jõudis hr Cabanis pensioniikka. Siis pöördusid abikaasad lõplikult tagasi Prantsusmaale, kus hr Cabanis 1977. aasta oktoobris suri.

4 Alates 1. jaanuarist 1957, mil AOW jõustus, kuni 1960. aastani oli pr Cabanis-Issarte'il AOW alusel "kohustuslikult kindlustatud isiku" staatus, sest ta elas Madalmaade territooriumil. Abikaasade Prantsusmaal viibimise ajal, mis kestis 20. oktoobrist 1960 kuni 12. novembrini 1963, oli pr Cabanis-Issarte AOW alusel kindlustatud tänu oma abikaasa makstud vabatahtlikele kindlustusmaksetele. Seejärel sai ta tagasi AOW alusel "kohustuslikult kindlustatud isiku" staatuse, sest ta oli Madalmaade elanik, kuni oma lõpliku tagasipöördumiseni Prantsusmaale 15. juulil 1969.

5 23. novembrist 1948 kuni 31. detsembrini 1956, st AOW jõustumisele eelneval perioodil oli pr Cabanis-Issarte Madalmaade õigusaktide alusel kindlustatud vastavalt AOW üleminekusätetele ja määruse nr 1408/71 (muudetud aktiga Taani Kuningriigi, Iirimaa ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi ühinemistingimuste ja aluslepingutesse tehtavate muudatuste kohta) V lisa H-osa sätetele nende koosmõjus (EÜT 1972, L 73, lk 14).

6 V lisa H-osa punkti 2 alapunktid a, c ja e sisaldasid tegelikult mitut kindlustusperioodina käsitamise eeskirja, mis sellist kindlustuskatet võimaldavad ning mis on sõnastatud järgmiselt:

"a) Madalmaade üldise vanaduskindlustusega seotud õigusaktide alusel täitunud kindlustusperioodidena tunnustatakse ka enne 1. jaanuarit 1957 täitunud kindlustusperioode, mille jooksul pensioni saaja, kes ei vasta tingimustele, mis võimaldaksid tal käsitada selliseid aastaid kindlustusperioodina, elas Madalmaade territooriumil pärast 15aastaseks saamist või mille jooksul ta, elades teise liikmesriigi territooriumil, tegi tasulist tööd Madalmaades nimetatud riigis asuva töandja juures;

(...)

c) Abielunaise puhul, kelle abikaasal on õigus saada pensioni üldist vanaduskindlustust käsitlevate Madalmaade õigusaktide alusel, võetakse kindlustusperioodidena arvesse ka enne seda kuupäeva, kui naine sai 65aastaseks, abielus oldud aega, mille jooksul ta elas ühe või mitme liikmesriigi territooriumil, kuivõrd kõnealune aeg langeb kokku tema abikaasa puhul nende õigusaktide alusel täitunud kindlustusperioodidega ja punkti a kohaselt arvessevõetavate perioodidega.

(...)

e) Kui naine on olnud abielus ja tema abikaasa suhtes on kohaldatud vanaduskindlustust käsitlevaid Madalmaade õigusakte või tema puhul peetakse täitunuks punktile a vastavad kindlustusperioodid, kohaldatakse kahe eelmise punkti sätteid tema suhtes *mutatis mutandis*;

(...)"

7 Alates oma pensionilejäämisest 1969. aasta veebruaris kuni oma surmani 1977. aasta oktoobris sai hr Cabanis "abielus isiku pensioni", mida arvutati eespool käsitletud kindlustusperioodide põhjal, mis mõlemal abikaasal olid täitunud. Selle perioodi vältel ei saanud pr Cabanis-Issarte, kes sai 65aastaseks 1974. aasta mais, isiklikult AOW alusel pensioni taotleda, sest selle skeemi tollal kohaldatava versiooni järgi oli tema kui abielunaise kindlustuskaitse tagatud ainult tema mehele makstava pensioni kujul.

8 Pärast abikaasa surma võis pr Cabanis-Issarte aga alates 1. aprillist 1978 taotleda AOW alusel iseseisvat õigust "vallalise isiku pensionile". SVB vähendas seda pensioni siiski summa võrra, mis vastas 29 aastale, mil pr Cabanis-Issarte selle skeemi alusel kindlustatud ei olnud, ehk perioodile alates tema 15. sünnipäevast (13. mai 1924) kuni abikaasade esmakordse asumiseni Madalmaadesse (23. november 1948) ning perioodile alates Prantsusmaale lõpliku tagasipöördumise kuupäevast (15. juuli 1969) kuni pr Cabanis-Issarte'i 65. sünnipäevani (13. mai 1974).

9 Viimase perioodi puhul pakkus SVB pr Cabanis-Issarte'ile, et see võtaks vabatahtliku kindlustuse. 7. juuli 1980. aasta otsusega määras SVB selle vabatahtliku kindlustuse maksete suuruseks maksimummäära vastavalt kuninga 24. veebruari 1961. aasta dekreedid (Stb 56) artikli 2 lõikele 1, mille kohaselt

"iga asjaomasesse perioodi kuuluva kalendriaasta makse võrdub maksimaalse summaga, mida kindlustatu võib olla kohustatud asjaomase aasta jooksul Algemene Ouderdomsweti alusel maksma."

10 Seda sätet ei saa siiski kohaldada Madalmaade kodaniku suhtes, kelle tasumisele kuuluv kindlustusmakse on vastavalt kuninga 1961. aasta määruse artikli 2 lõikele 2 madalam, sest:

"iga asjaomasesse perioodi kuuluva täieliku kalendriaasta puhul, mille kohta ta suudab Sociale Verzekeringsbankile tõestada, et sellest tulenev kindlustusmakse on väiksem, on see makse võrdne protsendiga kõnealusel kalendriaastal saadud sissetulekust, kusjuures see protsent on sama suur, kui selle aasta suhtes vastavalt Algemene Ouderdomsweti artiklile 28 kohaldatav protsent, kuid mitte madalam kui 5% maksimaalsest summast, mida kindlustatu võib olla kohustatud kõnealuse aasta jooksul maksma."

11 Kuninga 22. detsembri 1971. aasta dekreedid (Stb 798) artikkel 3 sisaldab viidatule analoogilisi sätteid, ainsa erinevusega, et kuninga viimatimainitud määruses on viidatud ka Algemene Weduwen- en Wezenwet'ile (Madalmaade leskede ja orbude kindlustuse üldseadus).

12 Pr Cabanis-Issarte esitas Raad van Beroep te Amsterdamile hagi SVB otsuse vastu, mis määras vabatahtliku kindlustuse raames makstavate maksete summaks maksimummäära.

13 2. veebruari 1987, aasta otsusega kuulutas Raad van Beroep te Amsterdam hageja hagi põhjendatuks. Eriti märkis ta, et "määrust (EMÜ) nr 1408/71 saab hageja suhtes sellesama määruse artikli 2 alusel kohaldada ning et artikli 3 alusel on tal samasugune õigus saada vabatahtlikku kindlustust käsitlevatest õigusaktidest tulenevaid hüvesid kui Madalmaade kodanikel".

14 Määruse nr 1408/71 artikli 2 lõike 1 järgi kohalduvad määruse sätted "töötajate suhtes (...), kelle suhtes kehtivad või on kehtinud ühe või mitme liikmesriigi õigusaktid ning kes on mõne liikmesriigi kodanikud (...), samuti nende pereliikmete ja nende ülalpidamisel olnud isikute suhtes".

15 Artikli 3 lõikes 1 on sätestatud, et "liikmesriigi territooriumil elavatel isikutel, kelle suhtes on kohaldatav (...) määrus, on liikmesriigi õigusaktide alusel samasugused kohustused ja õigus saada samasuguseid hüvitisi kui kõnealuse liikmesriigi kodanikel, arvestades (...) määruse erisätteid".

16 SVB esitas selle otsuse vastu Centrale Raad van Beroepile apellatsiooni. See kohus märgib eriti, et kui selline isik nagu pr Cabanis-Issarte oleks elanud Madalmaades 15. juulist 1969 kuni 13. maini 1974, oleks ta elanikuna olnud endiselt kohustuslikult kindlustatud ning kindlustusmaksete summaks ei oleks erinevalt vabatahtlikust kindlustusest kehtestatud maksimummäär.

17 Kaheldes nende õiguste sisus, mida pr Cabanis-Issarte võib määrusest nr 1408/71 saada, peatas Centrale Raad van Beroep kohtuliku arutamise ning esitas Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

"1) Kas sellistel juhtudel nagu käesolev kohtuasi, saab määrust (EMÜ) nr 1408/71, sealhulgas selle määruse artiklis 3 ette nähtud võrdse kohtlemise põhimõtet, artikli 2 alusel kohaldada sellise isiku suhtes nagu vastustaja:

a) sest teda tuleks käsitleda pensioni saajana selle määruse V lisa H-osa artikli 2 punkti a alusel (lisa numeratsioon on selline, nagu vaidlusaluse otsuse tegemise ajal)?

b) sest teda tuleks käsitleda pereliikmena või (lõpuks) ülalpidamisel olnud isikuna eespool viidatud määruse artikli 2 tähenduses seetõttu, et tollal kehtinud kuninga 24. veebruari 1961. aasta dekreediga artikli 9 alusel oli ta kolmanda isikuna kindlustatud tema praeguseks surnud mehe tasutud (20. oktoobrist 1960 kuni 12. novembrini 1963) vabatahtliku kindlustuse maksete alusel?

c) sest teda tuleks käsitleda pereliikmena või ülalpidamisel olnud isikuna seetõttu, et eespool viidatud lisa osa artikli 2 punkt e ja c kohalduvad selles seoses nii viimatimainitud perioodi suhtes kui ka väljaspool seda perioodi?

2) Kas võib kinnitada, et käesoleva kohtuasja taolistel juhtudel võidakse sotsiaalkindlustustagatistest ilma jääda liikumisvabaduse õiguse kasutamise tõttu, mis tähendab, et EMÜ asutamislepingu artiklite 48-51 eesmärk jääb saavutamata; millised on taolisel juhul tagajärjed sellele, et käesolevas asjas käsitletava maksete vähendamise õiguse saamiseks nõutakse teatud kodakondsust?"

Esimene küsimus

18 Oma esimese küsimusega tahab eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teda, kas määruse nr 1408/71 artikleid 2 ja 3 tuleb tõlgendada nii, et võõrtöötaja lesk võib neile tugineda selle liikmesriigi vanaduspensioniskeemi alusel täitunud vabatahtliku kindlustuse perioodi sissemaksete määra kehtestamise asjus, mille territooriumil see töötaja oma tööd tegi.

19 Alates 23. novembri 1976. aasta kohtuotsusest (kohtuasjas 40/76: Kermaschek, EKL 1976, lk 1669) on väljakujunenud kohtupraktikas oldud seisukohal, et töötaja pereliikmed saavad määruse nr 1408/71 artikli 2 alusel pretendeerida ainult tuletatud õigustele, st töötaja pereliikmena saadud õigustele.

20 SVB, märkusi esitanud liikmesriikide valitsused ja komisjon on kõik ühel meelel, et seda kohtupraktikat arvestades ei saa võõrtöötaja lesk tugineda määruse nr 1408/71 artiklile 3 nende vabatahtliku kindlustuse perioodi sissemaksete määra kehtestamise asjus, mida tal tuleks vanaduspensioni saamiseks maksta, sest õigus sellisele hüvitisele ei kujuta endast tuletatud, töötaja pereliikmena või tema ülalpidamisel olnud isikuna saadud õigust, vaid isiklikku õigust, mis on saadud sõltumata igasugustest perekondlikest suhetest töötajaga.

21 Seoses sellega tuleb meenutada, et määruse nr 1408/71 artikli 2 lõikes 1, kus piiritletakse isikud, kelle suhtes määrus on kohaldatav, käsitletakse kaht selgelt eristuvat isikute kategooriat: töötajaid ning nende pereliikmeid ja ülalpidamisel olnud isikuid. Esimesed peavad määruse kohaldamisalasse kuulumiseks olema mõne liikmesriigi kodanikud või mõne liikmesriigi territooriumil elavad kodakondsuseta isikud või pagulased; ühenduse kodakondsusega töötajate pereliikmete ega ülalpidamisel olnud isikute puhul ei nõuta seevastu mingit kodakondsustingimust, et määrust saaks nende suhtes kohaldada.

22 Töötajate ning nende pereliikmete või ülalpidamisel olnud isikute eristus otsustab paljude määruse nr 1408/71 sätete puhul selle, milliste isikute suhtes neid kohaldatakse, kusjuures mõnda neist saab kohaldada ainult töötajate suhtes.

23 Niiviisi ei saa ühenduse töötaja abikaasa tugineda selle töötaja pereliikme staatusele, et nõuda määruse nr 1408/71 artiklite 67-71 sätetest tulenevaid õigusi, mille põhieesmärk on kooskõlastada õigusi töötushüvitistele, mille saavad liikmesriikide õigusaktide alusel liikmesriikide kodakondsusega töötajad, mitte nende pereliikmed.

24 Nii oli see eespool viidatud kohtuotsuses Kermaschek. Jugoslaavia kodakondsusega pr Kermaschek nõudis, et tema suhtes kohaldataks määruse nr 1408/71 sätteid kindlustus- või töötamisperioodide liitmise kohta, mis annavad õiguse saada töötushüvitisi. Ta ei saanud sellega seoses tugineda asjaolule, et ta töötas Saksamaal, sest ta oli kolmanda riigi kodanik. Samuti ei saanud ta tugineda Saksa kodaniku abikaasa staatusele, sest kõnealuseid ühenduse õigusnorme kohaldatakse ainult töötajate suhtes.

25 Käesolevas asjas eelotsusetaotluse teinud kohtule esitatud juhtum on aga erinev. Nimelt nõuab pr Cabanis-Issarte määruse nr 1408/71 artikli 3 lõikes 1 sätestatud õiglase kohtlemise põhimõtte kohaldamist Madalmaade õigusaktide alusel täitunud vabatahtliku kindlustuse perioodi sissemaksete määra kehtestamisel, kui selle perioodi eesmärk on sama riigi õigusaktide alusel täitunud kindlustusperioodi täiendada.

26 Tuleb aga meenutada, et artikli 3 lõikes 1 tunnistatakse, et "arvestades (...) määruse erisätteid" on "liikmesriigi territooriumil elavatel isikutel", kelle suhtes on kohaldatavad määruse nr 1408/71 sätted, õigus võrdsele kohtlemisele asjaomaste liikmesriikide sotsiaalkindlustusõigusaktide kohaldamisel, tegemata vahet, kas asjaomane isik on töötaja, töötaja pereliige või lesk. Tuleb lisada, et igal juhul tuleb kõiki erandeid võrdsest kohtlemisest, mis põhinevad mõnel määruse artikli 3 lõikes 1 viidatud sättel, objektiivselt põhjendada, et mittediskrimineerimise põhireegel, mis on artikli 3 lõikes 1 sotsiaalkindlustuse valdkonnas sätestatud, ei kaotaks oma sisu.

27 Selle puhul on selge, et esiteks kuulub pr Cabanis-Issarte vastavalt määruse 1408/71 artikli 2 lõikele 1 võõrtöötaja lesena isikute hulka, kelle suhtes määrus on kohaldatav, teiseks kuulub SVB poolt pr Cabanis-Issarte'ile makstav vanaduspension määruse nr 1408/71 artikli 4 lõike 1 punkti c "vanaduspensioni" liiki ning viimaks ei välista ükski määruse säte, eriti III jaotise 3. peatükis "Vanadus ja toitjakaotus (pensionid)", kus on erisätted eri kategooria hüvitiste kohta, artikli 3 lõike 1 kohaldamist selle suhtes, millistel tingimustel antakse töötaja lesele vabatahtlikel kindlustusmaksetel põhineva vanaduspensioni.

28 Eelnevast järeldub, et pr Cabanis-Issarte vastab määruse nr 1408/71 artikli 3 lõike 1 kohaldamise tingimustele.

29 Tuleb siiski meenutada, et mitmes eespool viidatud kohtuotsusele Kermaschek järgnevas otsuses leidis Euroopa Kohus, et võõrtöötaja pereliige ei saa määruse nr 1408/71 artiklitele 2 ja 3 tuginedes nõuda kodanikega võrdsetel tingimustel õigust vastuvõtva riigi õigusaktidega ette nähtud sotsiaalkindlustushüvitistele, sest see antaks talle isikliku õigusena, mitte töötaja pereliikme staatuse tõttu, ning ilma et Euroopa Kohus oleks eelnevalt tuvastanud määruse erisätete olemasolu, mis takistaksid artikli 3 lõike 1 kohaldamist (vt 6. juuni 1985. aasta otsust kohtuasjas 157/84: Frascogna, EKL 1985, lk 1739; 20. juuni 1985. aasta otsust kohtuasjas 94/84: Deak, EKL 1985, lk 1873; 17. detsembri 1987. aasta otsust kohtuasjas 147/87: Zaoui, EKL 1987, lk 5511; 8. juuli 1992. aasta otsust kohtuasjas C-243/91 Taghavi, EKL 1992, lk I-4401, ja 27. mai 1993. aasta otsust kohtuasjas C-310/91: Schmid, EKL 1993 lk I-3011).

30 Asjaolu, et töötaja abikaasal, kes siirdus koos temaga teise liikmesriiki ning otsustas hiljem koos selle töötajaga või pärast tema surma oma liikmesriiki tagasi pöörduda, on võimatu tugineda selle töökohariigi õigusaktidega ette nähtud hüvitiste saamise asjus võrdse kohtlemise reeglile, võib aga avaldada halba mõju töötajate liikumisvabadusele, mille raames on kehtestatud ühenduse õigusnormid liikmesriikide sotsiaalkindlustusõigusaktide kooskõlastamise kohta. Nende õigusnormide eesmärgi ja meelsusega oleks lausa vastuolus, kui võõrtöötaja abikaasa või ülalpidamisel olnud isiku suhtes ei kohaldataks mittediskrimineerimise põhimõtet vanadushüvitiste määramisel, mida ta oleks võinud kodanikega võrdse kohtlemise alusel nõuda, kui ta oleks jäänud vastuvõtvasse riiki.

31 Lisaks tuleb nentida, et isiklike ja tuletatud õiguste eristus, millele Euroopa Kohus oma punktis 29 viidatud otsustes tugines, võib lõpptulemusena kahjustada ühenduse õiguskorra põhitingimust, mida eeskirjade ühetaoline kohaldamine endast kujutab, sest nende kohaldatavus üksikisikute suhtes sõltub sellest, kas asjaomase hüvitise nõudeõigus liigitatakse siseriiklikus õiguses vastavalt konkreetse riigi sotsiaalkindlustusskeemi eripärale isiklikuks või tuletatud õiguseks.

32 Selle eripära tulemus võib olla isegi see, et kui vanaduspensioni antakse üheainsa liikmesriigi õigusaktide alusel, liigitatakse kindlustus- või elamisperioodide jooksul tekkinud pensioniõigused, mida pensioni arvutamisel arvesse võetakse, isiklikeks või tuletatud õigusteks olenevalt asjaomasest perioodist. Nagu kohtujurist oma 29. veebruari 1996. aasta ettepaneku punktis 15 rõhutas, on see nii ka pr Cabanis-Issarte'i puhul, kes sai Madalmaade õigusaktide alusel teatud kindlustusperioodide eest pensioniõigused võõrtöötaja pereliikmena ning teiste perioodide eest isikliku õigusena.

33 Tuleb lisada, et selline isiklike ja tuletatud õiguste eristus kipub liikmesriikide sotsiaalkindlustusskeemides ähmaseks muutuma, võttes arvesse sotsiaalkindlustuse katte universaliseerumistendentsi, nagu rõhutab komisjon.

34 Sest neil asjaoludel oleks isiklike ja tuletatud õiguste eristamise tulemus selline, et võõrtöötaja lese suhtes ei kohaldataks võrdse kohtlemise põhireeglit, piirab Euroopa Kohus kohtuotsusest Kermaschek tuleneva kohtupraktika ulatuse üksnes eespool, punktides 23 ja 24 kirjeldatud asjaoludega.

35 Et käesolevas asjas isiklike ja tuletatud õiguste eristust siiski õigustada, väidavad SVB ja märkusi esitanud valitsused sisuliselt, et selline eristus, mis võimaldab piirata õiguste ulatust, mida töötajad ja vastavalt nende pereliikmed võivad määruse 1408/71 alusel nõuda, tuleneb töötajate liikumisvabaduse põhimõttest, mis puudutab esmajärjekorras majandustegevusega tegelevaid või tegelenud isikuid, kelle staatusest tulenevad ühenduse õigusega tunnustatud õigused ka nende pereliikmetele.

36 Madalmaade valitsus märgib eriti, et lisaks sellele, et pr Cabanis-Issarte pole mitte kunagi pädevas riigis töötanud, on õigused kõnealustele hüvitistele seotud perioodiga, mille jooksul asjaomane isik selle riigi territooriumil isegi ei elanud.

37 Neid argumente ei saa vastu võtta.

38 Esmalt tuleb meenutada, et asutamislepingu artikliga 48 tagatud töötajate liikumisvabadus eeldab õigust integreerumisele vastuvõtvas riigis, eriti töötaja pere jaoks, et vältida negatiivset mõju sellele vabadusele. Selle puhul tuleb rõhutada, et võrdsel kohtlemisel, eriti sotsiaaltagatiste valdkonnas, mis on sätestatud nõukogu 15. oktoobri 1968. aasta määruse (EMÜ) nr 1612/68 (töötajate liikumisvabaduse kohta ühenduse piires, EÜT L 257, lk 2, ELT eestikeelne eriväljaanne 05/01, lk 15) artikli 7 lõikes 2 ning mille õiguse väljakujunenud kohtupraktika töötaja pereliikmetele omistab, on sama eesmärk ning see kujutab endast olulist integratsioonitegurit vastuvõtvas riigis.

39 Järgmiseks, mis puutub liikmesriikide sotsiaalkindlustusõigusaktide kohaldamise töötajate ja nende pereliikmete suhtes, andis asutamislepingu artikkel 51 nõukogule ülesande võtta selles valdkonnas meetmeid, mis on vajalikud töötajate liikumisvabaduse tagamiseks (vt eriti 26. oktoobri 1995. aasta otsust kohtuasjas C-481/93: Moscato, EKL 1995, lk I-3525, punkti 27, ja 26. oktoobri 1995. aasta otsust kohtuasjas C-482/93: Klaus, EKL 1995, lk I-3551, punkti 21).

40 Selleks sisaldab määrus nr 1408/71 teatavat hulka sätteid, mille eesmärk on asjaomasest sotsiaalkindlustusliigist sõltuvate vahendite ja tingimuste abil vältida just seda, et töötaja, kes on kasutanud oma õigust liikumisvabadusele ning otsustab pärast pensioniikka jõudmist oma päritoluriiki tagasi pöörduda, ning taolise töötaja pereliikmed

jääksid ilma sotsiaalkindlustustagatistest, mida nad oleks võinud nõuda, kui nad oleks töökohariiki jäänud.

41 Käesoleval juhul on selge, et Prantsuse kodakondsusega pr Cabanis-Issarte ei ole kunagi töötanud ning on olnud koos oma abikaasaga kogu selle professionaalse karjääri jooksul Madalmaades. Neil asjaoludel sai ta tänu sellele, et tema mees kasutas oma liikumisvabaduse õigust, õiguse asuda koos temaga Madalmaade territooriumile ning järelikult saada Madalmaade õigusaktide alusel pensioniõigusi nii Madalmaades kui ka Prantsusmaal elamise perioodide eest kas tema mehe vabatahtliku kindlustuse või isikliku vabatahtliku kindlustuse tõttu.

42 Selle puhul on ilmne, et põhikohtuasjas käsitletaval juhul oli vaidlusalune vabatahtliku kindlustuse periood tingimata mõeldud nende kohustusliku kindlustuse perioodide täiendamiseks, mis olid pr Cabanis-Issarte'il Madalmaades täitunud, sest ta elas seal oma võõrtöötajast mehe juures.

43 Eelnevast järeldub, et vastupidiselt sellele, mida väitsid SVB ja Madalmaade valitsus, reguleerivad pr Cabanis-Issarte'i olukorda vabatahtliku kindlustuse perioodi puhul, mille määramisel SVB keeldub talle võimaldamast samasugust maksete vähendamist, nagu pakutakse riigi kodanikele, ühenduse eeskirjad töötajate liikumisvabaduse kohta, eriti mittediskrimineerimise eeskiri sotsiaalkindlustuse valdkonnas, mis on kehtestatud määruse nr 1408/71 artikli 3 lõikes 1 ja mis puudutab nii töötajaid kui ka nende pere liikmeid.

44 Eelnevaid kaalutlusi arvestades tuleb esimesele küsimusele vastata, et määruse nr 1408/71 artikleid 2 ja 3 tuleb tõlgendada nii, et võõrtöötaja lesk võib neile tugineda selle liikmesriigi vanaduspensioniskeemi alusel täitunud vabatahtliku kindlustuse perioodi sisse maksete määra kehtestamise asjus, mille territooriumil see töötaja oma tööd tegi.

Teine küsimus

45 Võttes arvesse esimesele küsimusele antud vastust, ei ole teisele küsimusele vaja vastata.

Käesoleva otsuse ajaline kehtivus

46 Nii SVB kui ka Euroopa Kohtule märkusi esitanud liikmesriikide valitsused leiavad, et juhul, kui Euroopa Kohus muudab kohtuotsusest Kermaschek tulenevat kohtupraktikat, tuleb käesoleva otsuse kehtivust ajaliselt piirata. Selleks viitavad nad tõsiste tagajärgedele, mis sellise otsusega sotsiaalkindlustusskeemide rahastamise jaoks kaasnevad, ja tehtava pretsedendimuudatuse radikaalsele iseloomule.

47 Olgugi, et märkusi esitanud liikmesriikide valitsused ei suutnud isegi ligilähedaselt hinnata esimesele küsimusele antud vastuse rahalisi tagajärgi, ei luba esmatähtsad õiguskindluskaalutlused muuta küsitavaks õiguslikke seisundeid, mis on lahendatud Euroopa Kohtu varasema väljakujunenud praktika kohaselt, mille ulatust käesoleva otsusega piiratakse.

48 Neil asjaoludel tuleb otsustada, et käesolevale otsusele ei saa tugineda nõuete toetuseks, mis puudutavad otsuse kuulutamisele eelnevate perioodidega seotud hüvitisi,

välja arvatud isikute puhul, kes on enne seda kuupäeva esitanud kohtule hagi või esitanud sellega võrdväärse nõude.

Kohtukulud

49 Euroopa Kohtule märkusi esitanud Madalmaade valitsuse, Saksa valitsuse, Prantsuse valitsuse, Austria valitsuse ja Ühendkuningriigi valitsuse ning Euroopa Ühenduste Komisjoni kohtukulud ei hüvitata. Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus siseriiklikus kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse see kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes,

EUROOPA KOHUS,

vastuseks Centrale Raad van Beroepi 3. juuni 1993. aasta otsusega esitatud küsimustele, otsustab:

1) Nõukogu 14. juuni 1971. aasta määruse (EMÜ) nr 1408/71 (sotsiaalkindlustusskeemide kohaldamise kohta ühenduse piires liikuvate töötajate ja nende pereliikmete suhtes, muudetud ja ajakohastatud nõukogu 2. juuni 1983. aasta määrusega (EMÜ) nr 2001/83) artikleid 2 ja 3 tuleb tõlgendada nii, et võõrtöötaja lesk võib neile tugineda selle liikmesriigi vanaduspensioniskeemi alusel täitunud vabatahtliku kindlustuse perioodi sissemaksete määra kehtestamise asjus, mille territooriumil see töötaja oma tööd tegi.

2) Käesolevale otsusele ei saa tugineda nõuete toetuseks, mis puudutavad otsuse kuulutamisele eelnevate perioodidega seotud hüvitisi, välja arvatud isikute puhul, kes on enne seda kuupäeva esitanud kohtule hagi või esitanud sellega võrdväärse nõude.

Rodríguez Iglesias

Edward

Puissochet

Hirsch

Mancini

Schockweiler

Moitinho de Almeida

Kapteyn

Gulmann

Murray

Jann

Ragnemalm

Wathelet

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 30. aprillil 1996 Luxembourgis.

Kohtusekretär
President

R. Grass

G. C. Rodríguez Iglesias